

JAARVERSLAG
2008
DIEREXPERIMENTENCOMMISSIE
UNIVERSITEIT LEIDEN

Inleiding

De Dierexperimentencommissie (UDEC) toetst de onderzoeksplannen van de Universiteit Leiden, Hogeschool Leiden en de Technische Universiteit Twente waarbij sprake is van het gebruik van proefdieren.

Algemeen

De UDEC is op 5 maart 1999 erkend door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De UDEC is organisatorisch ondergebracht bij het Directoraat Human Resource Management, afdeling Veiligheid, Gezondheid en Milieu van het LUMC.

De UDEC heeft tot taak:

- Het adviseren aan de vergunninghouder omtrent de ethische toelaatbaarheid van voorgenomen dierproeven. Dit betreft de onderwerpen genoemd in Artikelen 2 (tweede en derde lid), 9, 10, 10b, 11, 12 en 13 van de Wet, in het bijzonder het afwegen van het ongerief van de proefdieren in relatie tot het wetenschappelijk en maatschappelijk belang, dat met de voorgestelde proef wordt beoogd. Deze beoordeling wordt gedaan aan de hand van een onderzoeksplan, dat tevoren wetenschappelijk moet zijn goedgekeurd.
- Het gevraagd en ongevraagd adviseren van de vergunninghouder over ontwikkelingen op het gebied van dierproevenbeleid en over vragen aangaande dierexperimenteel onderzoek. De UDEC fungeert daarbij tevens als klankbord voor onderzoekers en andere direct betrokkenen ten aanzien van de ethiek van dierproeven.
- Het zorg dragen voor het bewaren van vertrouwelijkheid betreffende hetgeen door de UDEC behandeld wordt.
- Het formuleren van criteria met betrekking tot het gebruik van proefdieren.
- Het stimuleren van toepassing van de 3 V's: Vermindering, Verfijning en Vervanging van dierproeven.
- De vergunninghouder van advies te dienen indien in het kader van een dierproef tevens biotechnologische handelingen bij dieren worden verricht. De UDEC gaat na of voor de te verrichten biotechnologische handelingen door de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij op grond van artikel 66 van de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren een vergunning is verleend en controleert of de voorgenomen handeling valt binnen hetgeen in deze vergunning is bepaald.

Werkwijze van de UDEC:

De onderzoeksplannen worden bij de secretaris van de UDEC ingediend. Reglementair is vastgelegd dat op basis van criteria voor ongerief en dieraantallen de secretaris bepaalt of het onderzoeksplan plenair in de vergadering besproken wordt of dat het onderzoeksplan door de leden van de Kleine Commissie wordt voorzien van een preadvies. Tijdens de plenaire vergadering vraagt de voorzitter of de andere DEC-leden instemmen met de preadviezen van de Kleine Commissie. Indien een DEC-lid het niet met één van de preadviezen eens is, zal/zullen de betreffende aanvraag/aanvragen alsnog in de plenaire vergadering worden besproken en geadviseerd. De overige preadviezen zullen worden overgenomen als adviezen van de DEC. Aanvragen die niet in aanmerking voor een preadvies komen worden plenair besproken in de reguliere vergadering.

Samenstelling van de Commissie

De Commissie telde in het verslagjaar 9 leden. De Commissie was als volgt samengesteld:

	<i>Arbeidsverhouding ja/nee</i>	<i>Deskundig op het gebied van</i>	<i>Betrokken bij dierproeven</i>
voorzitter	Nee	Dierproeven	ja
Lid 1	Nee	Ethische toetsing	nee
Lid 2	Nee	Proefdieren en hun bescherming	ja
Lid 3	Nee	Alternatieven voor dierproeven	nee
Lid 4	Ja	Alternatieven voor dierproeven	ja
Lid 5	Nee	Dierproeven	nee
Lid 6	Ja	Proefdieren en hun bescherming	ja
Lid 7	Nee	Dierproeven	ja
Lid 8	Nee	Ethische toetsing	Nee

Samenstelling Kleine Commissie

- voorzitter
- proefdierdeskundige (adviseur)
- 1 of meerdere leden

Aantal vergaderingen

De Commissie vergaderde in 2008 11 keer plenair, de Kleine Commissie kwam 21 keer bijeen.

Overzicht onderzoeksplannen

Er werden 67 aanvragen voor dierproeven behandeld. 25 aanvragen werden in eerste instantie vanwege onduidelijkheden in opzet of motivatie aangehouden en teruggestuurd naar de onderzoekers. Onderzoekers werden gevraagd een schriftelijke dan wel mondelinge toelichting op hun aanvraag te geven of aanpassingen te maken in de aanvraag.

Een overzicht van de getoetste onderzoeksplannen is als bijlage bij dit jaarverslag opgenomen. Na afgeven van een positief advies heeft de UDEC geen inzicht in of en wanneer de dierproef uitgevoerd wordt. Na het uitvoeren van de dierproef komen de actuele gegevens in de Registratie Dierproeven (Zo Doende). Derhalve komen de aantallen van dit jaarverslag niet overeen met de aantallen gepubliceerd in Zo Doende in het zelfde jaar.

Signalering, reflectie en evaluatie

De DEC neemt bij haar afwegingen de ethische en proefdierkundige criteria aangaande dierproeven in acht en gaat expliciet na of de mogelijkheid van alternatieve methoden is onderzocht. Daarnaast dienen de door de VHI uitgegeven richtlijnen en "Codes of Practice" als uitgangspunt bij de toetsing.

Een aanvraag werd in 2008 als problematisch ervaren. Bij deze aanvraag wil men, in het kader van onderwijs ten behoeve van artikel 12 ex Wod, studenten een unilaterale obstructie van de urineleider laten aanbrengen. Deze chirurgische ingreep is ingepast in een volledig traject waarin de student voorbereidingen treft voor de ingreep en enkele dagen na de ingreep de dieren euthanaseert om daarna nierweefsel te verzamelen en op te werken. Hiermee wordt begrip van een volledig dierexperimenteel onderzoek aangeleerd.

De Commissie heeft bedenkingen bij de doelstelling van het onderzoeksplan. Zij vraagt zich af wat de uiteindelijke doelstelling is van de aanvraag. In de discussie is besproken wat de winst van dit protocol is voor het verkrijgen van handvaardigheden boven het verkrijgen van deze handvaardigheden tijdens de verplichte biotechnische stages. De Commissie schat het maximale ongerief, als gevolg van handelingen door beginnende beroepsbeoefenaars als zijnde matig tot ernstig in. Zij vraagt zich af in hoeverre het beoogde doel niet door middel van het gebruik van een minder belastend model kan worden bereikt. De onderzoeker is gevraagd de ethische afwegingen die gemaakt zijn bij het indienen van de aanvraag weer te geven. Gezien de essentie van de vragen heeft de Commissie de onderzoeker uitgenodigd om in de volgende vergadering de antwoorden op de vragen toe te lichten en eventuele andere vragen van de Commissie te beantwoorden. De onderzoeker heeft de antwoorden schriftelijk ingediend en heeft in de vergadering deze antwoorden toegelicht. Het uiteindelijke doel is tweeledig. Ten eerste het bewerkstelligen van de juiste "mind set" bij studenten met betrekking tot het werken met proefdieren. Een tweede doelstelling is om de student het volledige traject van proefdierkundig onderzoek te laten doorlopen zodat de student inzicht krijgt in alle facetten van het onderzoek. De keuze voor het diermodel is gebaseerd op de mate van veiligheid van de uit te voeren complexe handeling waarbij het minste uitval optreedt. Het uitvoeren van de complexe handeling tijdens de studie biedt tevens de mogelijkheid om kennis bij te brengen over correcte wijze van chirurgie, aseptiek en nazorg.

De Commissie gaat uiteindelijk akkoord met de aanvraag onder voorwaarde dat na afloop van het experiment een rapportage volgt van de aantallen gebruikte dieren, uitval van dieren en opgetreden ongerief. Ook dient er een evaluatie, met een respons van $\geq 70\%$, van de studenten plaats te vinden na het uitvoeren van de dierproef en na afloop van de stageperiode. De resultaten van deze evaluatie dienen aan de Commissie voorgelegd te worden. De Commissie adviseert voor een periode van 2 jaar opdat studenten tijdens de opleiding aansluitend een stage kunnen volgen en een volledige evaluatie kan plaatsvinden.